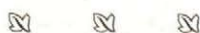

Men kan zich voorstellen, dat toen bleek, dat de hoop roode bessen, welke Pieter Sipkes Cupido langs den weg had weggegooid, het initiatief nam tot de begroeiing van de duinvlakte, en dat de daaruit voortgekomen „heide” na 20 jaar reeds 23 ha. in beslag namen, men tot den naam Pieter-Sipkes-heide kwam, al raakte bij een jongere generatie deze naam helaas in het vergeetboek, omdat zij slechts sprak van „duunbeien” en „tiemke-heide”, daar men van de lange uitloopers al spoedig bezems maakte. De namen „blaedjeheide”, „leppeltje-heide” en „zonnebessen”, welke resp. Holkema en Kunst vermeldden, zijn blijkbaar nooit algemeen geweest. Ik heb nooit een Schellinger ontmoet, welke zich deze namen nog herinnerde. Het schijnt, dat het *Vaccinium*-probleem hiermede is opgelost.

Oegstgeest, 13 October 1933.

J. W. VAN DIEREN.

NA RUIM HONDERD JAAR TERUGGEVONDEN.

Eind Augustus van dit jaar ontving ik ter determinatie van den heer D. van de Riet, te Almelo, een plant, door hem bij de buurtschap Harbrinkhoek, gemeente Tubbergen, gevonden. Aan de bleekblauwe klokvormige bloempjes was reeds dadelijk te zien, dat ik te doen had met een vertegenwoordiger van de familie

der Campanulaceae, maar verdere determinatie bleek in een gewone Nederlandsche flora niet mogelijk.

Het plantje groeide in een moeras, tusschen het Sphagnum, waarover het voortkroop met dunne vertakte stengels. De blaadjes waren vijflobbig, aan den voet hartvormig ingesneden, en deden denken aan miniatuur klimopblaadjes. Het resultaat van verder onderzoek was, dat ik te doen bleek te hebben met *Wahlenbergia hederacea* (L.) Rchb. (zie afb.) een plantje, dat in geheel West-Europa in moerassen, vochtige bosschen en akkers voorkomt.

O.a. is het algemeen in Z.O. Ierland, W. en Z. Engeland, sommige plaatsen in West-Frankrijk, de West-Pyreneeën en het Iberisch

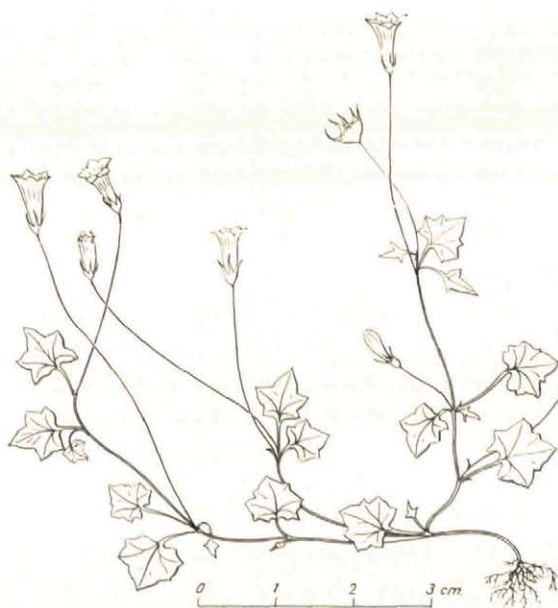

Fig. 1. *Wahlenbergia hederacea* (L.) Rchb.

Schiereiland. Verder zeldzaam in Oost-Engeland, Schotland, België, de Elzas enz.; en ook is het bekend uit Denemarken en enkele West-Duitsche moerassen, niet ver over de Nederlandsche grens.

Uit deze opsomming van vindplaatsen blijkt wel, dat *Wahlenbergia hederacea* een plantje is, dat in ons land thuis hoort en te verwachten was in moerassige streken.

Een aardige bijzonderheid is nog dat de soort, volgens de *Prodromus Florae Batavae*, al eerder in ons land gevonden is, n.l. door Clemens Maria Friedrich von Boenninghausen, arts te Münster in Westfalen. In zijn „*Prodromus Florae Monasteriensis Westphalorum*”, Münster, Regensberg 1824, zegt hij (p. 68), dat hij de bewoners van Westfalen verzoekt eens te letten op „*Campanula hederacea* L.”, die hij zich herinnert gezien te hebben, niet lang geleden in de nabijgelegen veengebieden van Holland.

Nu is von Boenninghausen geboren op het landgoed Herinckhave bij Tubbergen, dus niet ver van de tegenwoordige vindplaats van *Wahlenbergia*. De genoemde naburige Hollandsche venen zijn natuurlijk de Twentsche venen, zoodat het zeer goed mogelijk is, dat von Boenninghausen de plant aangetroffen heeft op, of in de buurt van de nu ontdekte vindplaats. Sedert dien is *Wahlenbergia* nooit meer in Nederland aangetroffen, maar aangezien de verdere verspreiding bewees, dat de plant in ons land ook te verwachten was, bleef steeds de mogelijkheid de soort nog eens terug te vinden. Dit is nu dan — meer dan honderd jaar na de vondst van von Boenninghausen — geschied.

Met de belangrijke vondsten in Drente, de laatste jaren, die beschreven zijn in de laatste jaargangen van *De Levende Natuur*, bewijst deze vondst weer eens, dat het oosten van ons land botanisch nog onvoldoende bekend is en dat bij nauwkeurig onderzoek merkwaardige dingen aan het licht kunnen komen.

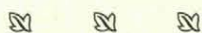
Het geslacht *Wahlenbergia* onderscheidt zich van de vertegenwoordigers van het geslacht *Campanula*, waar het door zijn blauwe klokjes veel op lijkt, door de bolvormige vrucht, waarvan de top vrij is van de kelk. Aan deze vrije top springt de vrucht open met kleppen en niet zooals de *Campanula*-vruchten met zijdelingsche poriën.

De plant heeft een overblijvende wortelstok.

Tot slot zal het de lezers interesseeren, dat reeds pogingen aangewend worden, de vindplaats te behouden. Mogen deze pogingen met succes bekroond worden, dan gaat deze plant niet opnieuw voor de Nederlandsche flora verloren, wat anders hoogstwaarschijnlijk wel het geval zou zijn en dan wellicht voorgoed.

Utrecht, Botanisch Museum.

F. P. JONKER.

SPHAGNUM EN SPHAGNETUM.

III. HET SPHAGNETUM (slot).

Ten slotte zullen wij het sphagnetum bezien vanuit den oecologischen gezichtshoek en er dan onder verstaan: een vegetatiedek, waarvan de *Sphagnum*-soorten niet alleen het kenmerkende bestanddeel vormen, maar waarin zij bovendien dusdanig de overhand hebben, dat zij als gesloten „dek”, als „zode”, „kussen”, „bult” of „submerse kwab” optreden.

De oecologische eigenaardigheden van zoo'n sphagnumvegetatie, die ik hier dus ter verkor-